

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК НА БАТЬКІВСЬКИХ ЗБОРАХ

Класний керівник – професія й нова і стара одночасно. Можна було б романтично охарактеризувати її як спеціальність, що відроджується з попелу. Але будьмо об'єктивні. Вірніше, ті, хто зацікавлений в її відродженні, з останніх сил тягнуть самі себе з болота за чуба... І, здається, витягнуть. Особливо якщо їм допоможуть сусіди по болоту – шкільні психологи.

Для рішення нових задач, які ставлять перед класними керівниками сучасна школа й навколишня соціальна дійсність, ці вчителі буквально як свіжого повітря потребують нових технологій і методів роботи. Майже всі ці технології та підходи – психолого-педагогічні (а якими ще вони можуть бути?!). Звичайно, багато чого педагогам доведеться напрацьовувати самим, але якщо поскребти по наших рідних психологічних засіках, дечим оснастити роботу колег ми можемо вже сьогодні. Наприклад, допомогти їм зайняти правильну рольову позицію у стосунках із батьками на зборах. Позицію, що підтримала би професійний статус самих педагогів, дозволила би вирішити поставлені задачі, а також активізувати особистісні ресурси присутніх на зборах батьків.

Чому виникає опір? Які ролі реалізує класний керівник під час батьківських зборів? Природно, що відповідь на ці запитання залежить від цілей зборів. З упевненістю можна сказати, що практично завжди перед зборами постає інформаційна задача, а відтак педагог виступає в ролі інформатора. Здавалося б, роль для педагога звична. Але це тільки на перший погляд. Учити й інформувати – задачі зовсім різні, і припускають вони застосування різних методів. Досить часто педагог, сам того не зауважуючи, робить підміну: замість того щоби передавати інформацію дорослим людям у тій формі, в якій їм було би зручно її сприйняти, він починає впливати за допомогою інформації. Тобто повчати батьків. А це мало кому з дорослих людей подобається. У результаті інформація не тільки не сприймається й не осмислюється, але ще й породжує, незалежно від свого змісту, опір слухачів. У психологічній літературі, присвяченій роботі тренера - ведучого тренінгової групи, накопичено багатий і дуже корисний матеріал, що стосується реалізації ролей інформатора та комунікатора.

Педагог у ролі фасилітатора. Те ж саме можна сказати ще про одну роль педагога – ведучого батьківських зборів. Це роль фасилітатора. У найпримітивнішому тлумаченні фасилітатор – це людина, яка полегшує спілкування двох і більше людей, контролює хід зустрічі для того, щоб учасники змогли сконцентруватись на обговоренні змісту й рішенні задач дискусії. Педагог-фасилітатор на батьківських зборах організує спілкування батьків і сприяє тому, щоб дискусія була продуктивною та вела до рішення поставлених питань. В якості фасилітатора педагог не вносить у груповий процес власного змісту, а лише забезпечує розвиток того змісту, який задають самі учасники. Ще донедавна для педагога подібна роль, та ще й по відношенню до батьків, була екзотичною. Зараз потреба в ній виникає всі частіше, тому що батьки претендують (і небезпідставно) на те, щоб активно впливати на освітнє середовище тієї школи, в якій учаться, живуть, розвиваються їхні діти.

Психолог може допомогти педагогам освоїти ролі інформатора й фасилітатора. Ідеальний варіант – провести невеликий тренінг таких рольових позицій для класних керівників. Але якщо це неможливо, буде корисним передати в розпорядження класного керівника ряд рекомендацій із ведення батьківських зборів.

Щоб вас почули. Головна задача будь-якого інформатора – зробити так, щоб його почули. Тобто у принципі послухали та почули саме те, що він хотів сказати. На рішення цієї задачі і спрямована більшість використовуваних прийомів.

Початок розмови

Головна вимога – початок розмови має бути стислим, ефектним і чітким за змістом. Ось кілька порад. Ретельно продумайте та занотуйте на аркуші паперу перші 2-3 пропозиції вашої промови. Вони повинні пролунати максимально спокійно й чітко навіть на тлі вашого цілком зрозумілого хвилювання. Правильно представтесь (якщо це перша зустріч) – коротко, але підкресливши ті сторони вашого статусу та ролі по відношенню до дітей, що складуть основу вашого авторитету та значущості в очах батьків.

Ніколи не починайте з вибачень, навіть у тому випадку, якщо початок зустрічі затягнувся, виникли накладки та якісь непорозуміння. Можна просто констатувати, що зустріч почалась трохи не так, як планувалось. Вибачення негайно поставлять вас

у позицію «знизу» та зменшать суб'єктивну значущість вашої інформації в очах слухачів. Важливо почати розмову в тиші. Знайдіть спосіб звернути на себе увагу. Бажано це зробити нестандартно, так, щоб вибраний вами спосіб не нагадував урок. Наприклад, рішуче підведіться, переставте вазу з квітами на край столу й починайте...

Почніть розмову з викладу самої логіки зустрічі, її основних етапів: «Спочатку ми з вами...», «Потім ми розглянемо...», «Наприкінці розмови нам з вами треба...». Обговоріть місце запитань і реплік батьків у ході зустрічі. Наприклад, ви можете сказати, що запитання краще ставити відразу, у ході викладу інформації. Або, навпаки, попросіть батьків спочатку до кінця вислухати вас, а потім ставити запитання. Можете сказати, що на всі запитання, що будуть виникати в ході вашого монологу, ви відповісте потім, а поки будете фіксувати їх для себе на дошці або на папері.

Чудово, якщо після викладу всіх організаційних моментів вам вдасться змінити позицію слухачів, зробити її більш включеною, розкріпаченою. Для цього наведіть який-небудь недавній випадок із життя класу чи школи, покажіть щось смішне чи цікаве, зроблене дітьми, тощо. Якщо батьки не знайомі один з одним, обов'язково представте їх.

Виклад інформації.

Мені здається, що наступна цитата з одного посібника для тренерів у вичерпний спосіб характеризує найбільш ефективний підхід до інформування: «Розповідайте їм (тобто слухачам) про те, про що ви збираєтесь розповісти. Розповідайте їм про це. Розповідайте їм, про що ви їм щойно розповіли». Прочитайте цю фразу кілька разів, зануртесь у неї та використовуйте її практично. Це істотно підвищить ефективність вашої діяльності. Плюс кілька порад із самопрезентації в момент викладу інформації.

Як і де стояти під час свого монологу? Якщо клас невеликий чи слухачів небагато, краще сидіти - у загальному колі або збоку від власного столу. У жодному випадку не за столом! Це таке підступне місце - учительський стіл! Він блискавично оживляє в самого вчителя та його слухачів (а всі вони – колишні учні) цілком конкретні асоціації та поведінкові стереотипи. Якщо клас великий, доведеться стояти.

Знов-таки – поруч зі столом, час від часу трохи переміщаючись. Простір біля дошки дозволяє управляти увагою слухачів. Якщо ви кажете про дуже важливі речі, трохи висуньтесь уперед, до самих парт чи рядів стільців. При підбиванні підсумків, даючи слухачам можливість щось обміркувати й осмислити, відійдіть до дошки.

Співвідносьте гучність голосу з розмірами повідомлення. Узагалі, вам знадобиться багато навичок риторики, які ви застосовуєте на уроці: повторення останніх слів, модулювання акцентів за допомогою голосу тощо. Стежте за паузами – їх треба робити. Пам'ятайте, що ви маєте справу не з гіперактивними дітлахами, яких страшно на дві секунди відпустити у вільне спілкування, а з дорослими людьми. Вони вміють думати. А думається найкраще в паузах.

Стежте за невербальною інформацією, яку ви повільно й мимоволі транслюєте за допомогою своїх жестів, пози, міміки тощо. При хвилюванні важко керувати мімікою, і все-таки вона повинна відповідати змісту переданої інформації та змінюватись у такт із нею. Пози та жести бажано застосовувати переважно відкриті, доброзичливі: рух рук при жестикуляції – від себе, а не на себе, і багато чого іншого, що вже добре відоме сучасним педагогам.

Не забудьте наприкінці розмови повернутись до її початку й підбити підсумки. І взагалі: не використовуйте ситуацію, коли батьки зібрались усі разом і нарешті вас слухають, для того щоб видати всі емоції, усю інформацію, усі проблеми, що у вас накопичились. Не дозволяйте собі в ході розмови відволікатись на деталі й відступати вбік. Чітко визначте тему й дотримуйтесь її.

Можна дещо заінтригувати батьків: «Ми могли би порозмовляти і про це...», «Мені здається, що треба обговорити з вами таке питання, як...». Нехай у них залишиться відчуття, що наступна зустріч украй важлива, і її не варто відкладати в їх же власних інтересах.

І ще одне. Батьки мусять переконатися, що такі зустрічі мають сенс: вони проходять оперативно й закінчуються певним результатом. А для цього інформація повинна подаватись дозовано, послідовно та чітко.

Після того як уся необхідна інформація передана, можна переходити до її обговорення та прийняття певних рішень. А це вже зовсім інша історія... Організація

обговорення проблеми в батьківській групі вимагає від педагога інших навичок - фасилітації. Вони внутрішньо прийняті психологами, але поки з ускладненням приживаються в педагогічному середовищі. Але за ними – майбутнє, і, до речі, не тільки у стосунках педагога з батьками, а й із самими учнями. Про педагога як фасилітатора у спілкуванні з батьківською групою варто поговорити наступного разу.